

רב ארי קילסון: מראי מקומות- כתובות קי"ב

- (א) **בברכותיה של א"י בית סאה עושה חמשת ריבוא כורין-** הק' **הפני יהושע**, איך מקום מועט של חמישים אמה, שהוא שיעור בית סאה, מחזיק מקום התבואה של חמשה ריבוא כורין. וביאר ע"פ הא דדרשינן לעיל שיהא חטה מתמר ועולה בראש הרים. ואע"ג דאמרי' בעלמא וכי קצבה יש לברכות הקב"ה, ועכשיו נקטי' שיעור, היינו משום דכתי' אצל יצחק וימצא מאה שערים, ולכאור' כתיב כן רק שיהי' מעשה אבות סימן לבנים, ועוד שהטעימו הקב"ה ליצחק מעין עולם הבא, אלמא דלעוה"ב ג"כ יהי' שיעור כזה.
- (ב) **אמר ר' מאיר, אני ראיתי בבקעת בית שאן בית סאה עושה שבעים כורין, ואין לך מעולה בכל הארצות יותר מארץ מצרים- פרש"י**, ובית שאר משאר ארצות. וכ' **המהרש"א** דזהו ר' מאיר לשיטתו, כדאי' בפ"ק דחולין דר' מאיר אכל ירק דבית שאן, אלמא דס"ל דמחול' הי'.
- (ג) **ואין לך טרשים בכל א"י יותר מחברון דהוה קברי בה שכבי-** הק' **השפת אמת** בסוטה (לד:), מנ"ל דבכברון קברו מתייהם, ומה שהאבות נקברו שם, י"ל דהיינו משום דשרה מתה בחברון. ובלא"ה ק' לומר שכל מתי א"י קוברין בחברון. וביאר דכיון דא"י הוי ארץ רך וטוב, א"כ לא הוי ארץ שטוב כ"כ לקבורה, ולכן היו צריכין להוליך מתייהם מחוץ לעיר, במקום טרשין. אבל בחברון קוברין בה שכבי, לפי שהוא טרשין, וכן משמע דמעתר המכפלה בקצה שדהו הי' (ולא מחוץ לעיר).
- (ד) **אלא שהי' מבונה על א' משבעה בצוען-** ולכאור' עדיין ק', האם יתן לבנו הקטן ארץ יפה יותר מלבנו הגדול. וכ' **העיון יעקב** (סוטה לד:), דזה ל"ק, כי דרכה לאהוב הבן קטן שהוא בן זקונים לו, אבל מ"מ בונה הערים כדרך תולדותם. **ובעצם** דרשת הפסוק, כ' **המהרש"א** (כאן) דמה שהי' מבונה בכל טוב (כמש"כ רש"י שבע פעמים על צוען, היינו דרשי' מלת "שנים" כמו "שונים").
- (ה) **אבל שלא בטרשים חמש מאה- פרש"י**, דבמקום שאינם טרשים יש להוסיף עד חמש מאה. ופי' **המהרש"א** דאפשר דמה שנתוסף א' מחמישים, היינו כי תוספת הקדושה והברכה בכל מקום הוא א' מחמישים, וכמו שמצינו בתרומה ויובל וחג השבועות.
- (ו) **סאה ביהודה עושה חמש סאין- פי' הבן יהודיע**, דהסאה ביהודה היתה עושה חמש סאין אחר גיבול, דלרוב שומן של החיטים וחיבתותם, שואבים וכולעים מים הרבה בגיבול הקמח, עד שיוסיף במשקלו על חד ארבע מנא רובי המים הנבלעים בשעת גיבול, דאפי' הסובין והמורסן בני גיבול נינהו, וכולעים מים רבים.
- (ז) **אי מה צבי זה קל ואין בשרו שמן, אף א"י קלה לבשל ואין פירותיה שמנים-** הק' **הבן יהודיע**, למה הוצרך לפרש כאן קלות הצבי, הרי סגי לומר בהכי, אי מה צבי זה אין בשרו שמן, אף א"י אין פירותיה שמנים. ועוד הביא קו' **המהר"ם שי"ף**, למה לא שאל שאלה זו גם על לשון הראשון, שאמר מה צבי אין עורו מחזיק בשרו. ותי' דחדא מתרצתא בחברתה, דהטעם דאין בשר הצבי שמן, היינו מפני שהוא קל ורץ הרבה תמיד, ולכך הוא יגיע תמיד, ועי"ז הוא מכחיש בשרו. ולזה אמרי' אי מה צבי זה קל, ומחמת קלותו רץ הרבה ויגיע, ולכך אין בשרו שמן, א"כ אף א"י, שהיא קלה לבשל פירותיה, ולכך זו היא סיבה שיכחיש חילה, ולא יהיו פירותיה שמנים. ולכן אין שייך קו' זו ללשון ראשון, דמה שאין עורו מחזיק בשרו אין לה שייכות בזה.
- (ח) **ובכתב בית ישראל לא יכתבו, זה סמיכה-** פי' **המהרש"א**, דכתב בית ישראל היינו ספרו של אדם הראשון, דמבואר בב"מ (סוף פה:) דאי' שם מי יקבל סמיכה ומי לא יקבל, ולזה אמר דאינו נכלל בהקללה דבכתב בית ישראל לא יכתבו, אלא קיבל סמיכה. וכ' **האילת אהבים** דפי' המהרש"א דחוק הוא, והוא פי' דדרך הנסמך לקבל כתב להראות שראוי לדון דיני קנסות, וגם נפק"מ לענין טעות. עוד ביאר דכשמושיבין סנהדרין ויש אנשים יותר הראויין לסנהדרין, דרך הוא להפיל גורל כמו שהי' בסנהדרין של יוצאי מצרים, שכתבו על ע"א פתקין "זקן", ועל אלו אמר שלא בא בכתב בני ישראל, לפי שאינם סמוכין.
- (ט) **ר' אמי ור' אסי קיימי משמשא לטולא ומטולא לשמשא-** פי' **בשו"ת ר"י מיגאש** (ל"ט) דמחמת חביבותא דארעא דישראל עלייהו, היבא דהוה קיימי בשמשא, וקא מתחממי מחמת שמשא, וקא מצטערי, הוה קיימי לטולא כי היכי דלימטי להו רווחא מההוא טולא, ומשכחי הנאה מארעא דישראל, וכן להיפוך. **והאילת אהבים** פי' דכיון דבבל ארץ עמק הוא, ואין החמה שולטת שם כ"כ, וא"כ למען לא יתרעמו התלמידים שעלו מבבל לא"י שהי' טוב להם לשבת בבבל, יצאו לשימשא. וכן מטולא לשמשא, והיינו בימות החורף, דבבבל אין האויר קור שולט כ"כ, ע"כ העמידו בשמש כדי שלא יתרעמו.
- (י) **דור שכן דוד בא, קטגוריא בת"ח-** כ' **תוס'** דאידי דאיירי בברכת עוה"ב, דהיינו לימות המשיח, נקט זה נמי הכא. **והפני יהושע** העיר דהא לכאור' עיקר הענין של עוה"ב וימות המשיח הוא בפרק חלק, וא"כ אין מקום מימרא זו כאן. ולכן פי' דכל המימרות הללו שייכים להדדי, דהיא דשמואל דצירוף אחר צירוף נמי דבר טוב הוא, שאחר כל הצרות שיעברו עליהם היו כדי שיצרפו בצירוף אחר צירוף, ויטהרו מזהמת חטא אדם הראשון, אז יזכו לעוה"ב, וכל הנך הבטחות דמייתי הגמ' לעיל. והיינו נמי דאילני סרק מוציאין פירות, דע"י כל הצרות, יטהרו ויזכו גם לזה.
- (יא) **עתידין כל אילני סרק שבא"י לטעון פירות- פי' הבן יהודיע**, כי האדם עץ השדה, ות"ח נמשל לאילן מאכל שעושה פירות, אבל עם הרץ נמשל לאילן סרק שאין עושה פירות. אמנם לעתיד לבא הכל יהיו בעלי תורה, ואין ע"ה מצוי, לכך גם אילני סרק שבא"י שהם דמיון לע"ה יטענו פירות, וע"ע שם מש"כ בזה.